

SCHOUWEN-DUIVELAND INCLUSIEF

Lokale Inclusie Agenda

Inhoud

1. Introductie	4
2. Wat is inclusie?	5
3. Inclusief onderwijs	8
4. Inclusieve arbeidsmarkt	11
5. Inclusieve cultuur, vrije tijd en sport	13
6. Wonen in een inclusieve buurt	16
7. Inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn	19
Bijlage 1: Suggesties actieplan	22

Voor u ligt de Lokale Inclusie Agenda Schouwen-Duiveland. Hierin staan de actiepunten op een rijtje die als suggestie zijn genoemd op weg naar een inclusieve samenleving. Het actieplan vindt u in de bijlage. Hierin staat genoemd welke voorstellen er zijn gedaan om deze suggesties tot uitvoering te brengen.

WAAROM DEZE LOKALE INCLUSIE AGENDA?

We willen dat iedereen op Schouwen-Duiveland mee kan doen. Sporten bij een club, betaald werk hebben, naar school gaan, winkelen, vakantie vieren, uitgaan, of een theater, museum of restaurant bezoeken. We willen dat dit voor iedereen mogelijk is. Het maakt niet uit hoe oud of jong je bent. Of wat je culturele achtergrond, seksuele voorkeur, inkomen, talenten of beperkingen ook zijn. Daarom hebben we deze Lokale Inclusie Agenda opgesteld.

WIE HEBBEN AAN DEZE LOKALE INCLUSIE AGENDA BIJGEDRAGEN?

De Lokale Inclusie Agenda is samen ontwikkeld door inwoners, clubs, verenigingen, scholen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. We hebben verhalen verteld, mooie voorbeelden gedeeld, knelpunten verzameld en een stip op de horizon geformuleerd.

LEESWIJZER

Wat kunt u lezen in de Lokale Inclusie Agenda? In het volgende hoofdstuk vindt u een uitleg over wat inclusie en de inclusieve samenleving nu eigenlijk inhouden. En over de manier van kijken die aan deze Lokale Inclusie Agenda ten grondslag ligt. U vindt er ook een uitleg over hoe we tot deze Lokale Inclusie Agenda gekomen zijn. Vervolgens staan in vijf themahoofdstukken de actiepunten voor de Lokale Inclusie Agenda benoemd:

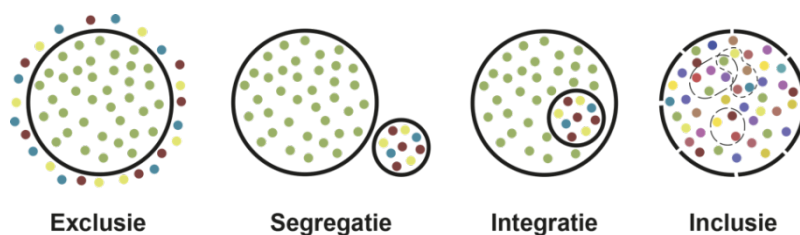
- Inclusief onderwijs: leren en ontwikkelen
- Inclusieve arbeidsmarkt: werk en inkomen
- Wonen in een inclusieve buurt: bouwen, wonen en buitenruimte
- Inclusieve cultuur, vrije tijd en sport
- Inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn

Wat is inclusie?

2

Inclusie betekent toenemende participatie van elk individu in de samenleving. Een inclusieve samenleving is een samenleving waarin iedereen optimaal kan meedoen. Het maakt niet uit wat je leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, seksuele voorkeur, talenten of beperkingen zijn. Iedereen kan op een gelijkwaardige manier meedoen in clubs en verenigingen, op de arbeidsmarkt, op school, in de buurt en in de woonomgeving. De samenleving is gebouwd op de interesses en talenten van alle inwoners (Bolsenbroek & Van Houten, 2010).

Inclusie kan worden gezien als de ene pool van een continuüm (lijn), waarvan de andere pool uitsluiting is (Unesco, 2005). Toegepast op bijvoorbeeld onderwijs is er sprake van uitsluiting als kinderen helemaal geen onderwijs volgen. Segregatie gebeurt als kinderen wel onderwijs volgen, maar apart van andere kinderen, bijvoorbeeld in speciale scholen. Van integratie is sprake als individuen worden bijgespijkerd om in een specifieke samenleving, school of werkplek te functioneren. Bij integratie passen enkele mensen zich aan om in een 'gewone' situatie mee te doen, bijvoorbeeld in de klas op de gewone buurtschool. Bij inclusie gaat het om de omgekeerde beweging. Werken aan een inclusieve samenleving betekent het gezamenlijk vormgeven aan een samenleving, scholen, klassen, wijken, clubs en een arbeidsmarkt waarin iedereen optimaal kan deelnemen. Je past de samenleving aan, en die ben je met elkaar.

HET VN-VERDRAG

Eén van de aanleidingen voor de ontwikkeling van inclusief beleid en deze nulmeting is de ratificatie, in werking treden, van het VN-Verdrag voor de rechten van mensen met een beperking (vanaf nu: VN-verdrag) in Nederland op 14 juli 2016.

WAT IS ER NU WETTELIJK GEREGLD?

Wat is er nu verplicht vanuit landelijke wet en regelgeving? Gemeenten zijn verplicht om een Lokale Inclusie Agenda op te stellen. Met een duidelijke omschrijving welke verbeteringen en doelen ze gaan realiseren. En ook binnen welke tijd. In het plan moeten onderwijs, werk, inkomen, vervoer, wonen en leven een plek krijgen. In de wet staat ook opgenomen dat gemeenten hierin samen moeten optrekken met inwoners. Vanaf 1 januari 2017 is toegankelijkheid de norm en ontoegankelijkheid de uitzondering. Dat gaat niet alleen om toegankelijkheid van gebouwen, informatie en communicatie. Maar ook om de toegankelijkheid van onderwijs, arbeid, wonen en vrije woningkeuze, mobiliteit en het aanbod van goederen en diensten zoals horeca, detailhandel en betalingsverkeer. Niet alleen gemeenten moeten hier hun beleid en dienstverlening op aanpassen, maar ook bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Sinds 1 juli 2018 is er ook het Besluit digitale toegankelijkheid. Hierin staat dat de gemeente in stappen moet werken aan de toegankelijkheid van haar websites en apps.

HOE HEBBEN WE AAN DEZE LOKALE INCLUSIE AGENDA GEWERKT?

Brede maatschappelijke werkgroep

De Lokale Inclusie Agenda hebben we als inwoners, organisaties en gemeente gezamenlijk vormgegeven. In november 2019 kwam een enthousiaste groep inwoners en organisaties bij elkaar om het startsein te geven. Zij vormen de brede maatschappelijke werkgroep 'Schouwen-Duiveland Inclusief'. Zij hebben het proces scherp gehouden, hun contacten ingebracht en een eerste verkenning gedaan: Hoe inclusief is Schouwen-Duiveland al?

Interviews

In januari 2020 deelden dertig inwoners, ondernemers, scholen, ondernemers, buurtinitiatieven, clubs, verenigingen en maatschappelijke organisaties hun verhaal in interviews. Waar zien we de inclusieve samenleving al echt in praktijk op Schouwen-Duiveland? En waar nog niet? De interviews vonden plaats bij mensen thuis of ter plekke bij het bedrijf of de organisatie en werden uitgevoerd door een inclusief team.

Masterclass voor medewerkers gemeente

Beleidsmedewerkers, uitvoerders, de wethouder en projectleiders van de gemeente hebben de masterclass 'Inclusieve samenleving' gevolgd. Zij hebben samen het beleid onder de loep genomen met de Quicksan Inclusieve Gemeenten. Door middel van de interviews en de Quicksan is de huidige situatie in kaart gebracht in een beknopte nulmeting.

Thematafels

In de periode februari-oktober 2020 zijn er vijf thematafels georganiseerd. Iedere inwoner en organisatie op Schouwen-Duiveland kon daar mooie voorbeelden en knelpunten delen. Er waren steeds zo'n twintig tot dertig mensen aanwezig. Onder hen waren inwoners met verschillende leeftijden, culturele achtergronden, genders, seksuele voorkeuren, inkomens, talenten en beperkingen. Per thema waren relevante organisaties aanwezig, zoals scholen, bedrijven, clubs, verenigingen, zorg- en welzijnsorganisaties, buurtinitiatieven, koepelorganisaties en samenwerkingsverbanden. Ook beleidsmedewerkers van de gemeente waren erbij.

Gezamenlijk hebben we een stip op de horizon gezet. Wat willen we bereiken? In de laatste stap van de thematafels hebben we de actiepunten geformuleerd. Deze vindt u in het actieplan (zie bijlage). Tijdens deze thematafels hebben we gezocht naar inzichten en meningen die veel mensen met elkaar delen. Maar we zijn ook op zoek geweest naar meningen die juist een beetje afwijken. Bij inclusie gaat het er juist om, dat je ook mee kunt doen als je net wat anders denkt of doet.

Feedback

Alle deelnemende inwoners, organisaties en beleidsmedewerkers zijn vervolgens uitgenodigd om feedback te geven op het eerste concept van de Lokale Inclusie Agenda.

Werkconferentie

De actiepunten van de Lokale Inclusie Agenda hebben we meegenomen naar de werkconferentie 'Schouwen-Duiveland Inclusief'. Daar hebben inwoners, organisaties en gemeente prioriteiten aangebracht in de actiepunten. Daarnaast hebben zij alle opgehaalde mooie voorbeelden, knelpunten en actiepunten getoetst. Geeft dit een juiste omschrijving van de stand van zaken? Zijn dit de actiepunten die dan nodig zijn? Vervolgens hebben zij alle uitkomsten, plannen, visies en ambities bij elkaar gelegd om een actieplan te maken. Inclusief suggesties voor een tijdsplanning en verantwoordelijke mensen en organisaties.

Vervolgstappen

Het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad, de Adviesraad Sociaal Domein, Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland en alle betrokkenen ontvangen de Lokale Inclusie Agenda. Deze Lokale Inclusie Agenda is het startpunt vanwaar we met elkaar gaan werken aan een inclusieve samenleving op ons eiland. De gemeente blijft proces eigenaar en houdt regie op de uitvoering. Zo wordt voorkomen dat wanneer betrokkenen zich terugtrekken, de uitvoering van de LIA stil komt te liggen.

Er wordt per thema aangesloten bij bestaande (overleg)structuren en netwerken. Vanuit die (overleg)structuren en netwerken wordt nader besloten wie zich (in kleine groepen) inzet voor specifieke actiepunten. Dit kunnen betrokken inwoners, organisaties, verenigingen en/of bedrijven zijn, die een bijdrage kunnen en willen leveren aan de uitvoering.

Per thema wordt bepaald op welke wijze en met welke betrokkenen uitvoering aan de actiepunten wordt gegeven.

In januari 2023 evalueren we met elkaar waar we dan staan. Zijn we inclusiever geworden? Welke actiepunten pakken we in 2023 en 2024 op? Elke 2 jaar wordt de gemeenteraad geïnformeerd. In 2025 komt er een volgende versie van deze Lokale Inclusie Agenda.

WE DOEN HET SAMEN, DOOR DIK EN DUN. ZO KUN JE COMPLEXE PROBLEMEN OPLOSSEN.

STIP OP DE HORIZON

Met elkaar hebben we tijdens de thematafel en interviews een stip op de horizon geformuleerd. We willen dat alle kinderen en jongeren van 2 tot 22 jaar samen met hun leeftijdsgenoten naar dezelfde (buurt)school kunnen gaan. Dat elk kind dezelfde kansen krijgt en voorbereid wordt op een mooie plek in de samenleving. We willen inclusief onderwijs vormgeven in het basis- en voortgezet onderwijs. Zodat elk kind de eigen specifieke talenten kan ontwikkelen. Het onderwijs is ingericht op basis van de vraag en interesses van leerlingen. Goed nadenken over je pedagogiek is hierbij nummer één. Ook gaat het erom dat alle kinderen in de klas een positief vormende invloed hebben op elkaar. "Fijn dat mijn zoon ook kinderen als medeleerlingen meemaakt die net wat anders zijn dan hij!" Door samen in de klas te zitten, leer je hoe je met elkaar kunt omgaan. Ook als je een andere mening hebt. Je leert anders te denken en elkaar niet uit te sluiten. Hebben kinderen extra ondersteuning nodig op verschillende levensterreinen? Dan wordt dat thuis, in vrije tijd én ook op school ingevuld door dezelfde mensen. Zo weinig mogelijk verschillende ondersteuners is prettig, duidelijk en ook nog eens efficiënt. Inclusief onderwijs betekent ook iets voor hoe we de geldstromen inrichten en de nodige support regelen in de klas.

School, leerlingen, ouders en buurtbewoners werken samen

Bij de vormgeving van inclusief onderwijs werken de school, leerlingen en ouders samen. Met het principe "niets over ons, zonder ons" creëer je draagvlak. Leerlingen en ouders, maar ook buurtbewoners, hebben eigen expertise die ze inbrengen. Zoals een moeder feestjes organiseerde voor alle kinderen uit de klas van haar dochter, het eerste Surinaamse kindje op school. Op de scholen scheppen we een pedagogisch klimaat dat op de vragen en interesses van leerlingen is ingericht.

SUGGESTIES ACTIEPUNTEN

1. Kennisontwikkeling over inclusief onderwijs

Tijdens de thematafel 'Inclusief onderwijs' ontstond tussen de deelnemers een positieve grondhouding over deze ontwikkeling. Hierdoor is er op Schouwen-Duiveland ruimte om je te verdiepen in hoe je dat in de praktijk doet, dat inclusief onderwijs. Dat is niet vanzelfsprekend. Niet zelden ontbreekt deze open mind. Dat heeft te maken met de druk die scholen en leerkrachten ervaren, die vervolgens op leerlingen en ouders wordt overgebracht. Feitelijke druk, zoals administratieve taken/eisen. Maar ook psychische druk als gevolg van verwachtingen van anderen, die niet zomaar waargemaakt kunnen worden.

Op Schouwen-Duiveland gaan we daarom aan de slag met kennisontwikkeling over inclusief onderwijs bij leerkrachten. We hebben deskundigen op het eiland wonen, zo blijkt. We willen daarnaast met de Zeeuwse en Rotterdamse Pabo's en lerarenopleidingen in gesprek over het bijstellen van het curriculum voor toekomstige leerkrachten. De hogescholen gaan we betrekken om onderzoek te doen naar inclusief onderwijs op onze scholen. Zo ontstaat een win-win situatie op Schouwen-Duiveland.

2. Gestructureerd werken aan bewustwording over inclusief onderwijs

Wat zou de waarde kunnen zijn van inclusief onderwijs voor de samenleving op Schouwen-Duiveland? De deelnemers aan de thematafel willen het gesprek daarover graag gestructureerd voeren. Met het onderwijs, ouders en leerlingen. Het doel is dat heel Schouwen-Duiveland zich er bewust van is dat er een alternatief is voor oplossingen buiten het eiland, apart van andere kinderen. Wat gaan we

daarvoor doen? We willen gesprekken organiseren met leerlingen en voorlichting geven aan ouders over opgroeien en leren met een diversiteit aan kinderen. Daarnaast ontwikkelen we met professionals in ondersteuning en gezondheid een visie op dat er meer is in het leven dan een taalachterstand, beperking of ziekte 'die gecompenseerd moet worden'. Maar dat het gaat om het vormgeven aan een leven midden in de samenleving.

Met vriendjes spelen in de buurt, naar atletiek of je voetbalclub, en samen naar school in de buurt. Hoe ondersteun je dat? Op bestuurlijk niveau kan het gesprek worden gevoerd over effecten op de samenleving. Wat kunnen we leren van scholen in binnen- en buitenland? Juist talenten en sociale verbanden in de buurt maken het leven boeiend en daarmee de moeite waard. Dit zou bijvoorbeeld onder andere plaats kunnen vinden in de context van de Lokaal Educatieve Agenda. Een (communicatie)plan ondersteunt dit proces.

3. **Drie scholen op het eiland gaan met inclusief onderwijs aan de slag**

Welke drie scholen zouden het leuk vinden om aan de slag te gaan met het vormgeven van inclusief onderwijs? Een aantal deelnemers aan de thematafel willen de komende tijd een aantal scholen polsen. Met drie scholen die dat willen, starten we een project inclusief onderwijs op. Gaandeweg leren we van elkaar, zodat alle kinderen en scholen op Schouwen-Duiveland daar profijt van kunnen hebben. Vervolgens verspreiden we de kennis over het eiland. We maken gebruik van de ervaringen die in andere scholen in Nederland al zijn opgedaan, bijvoorbeeld de 'Zo kan het ook! Scholen'. Daarnaast bieden de methodiek van Swift schools en de 'Index voor Inclusie' belangrijke aanknopingspunten.

4. **Organiseren van voor- en vroegschoolse educatie op het eiland**

In Nederland ontdekken we steeds meer over hoe zeer jonge kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. En we signaleren het steeds beter wanneer die ontwikkeling niet zo gemakkelijk gaat. Op dit moment lukt het nog niet om alle kinderen op het eiland die ontwikkelingskansen te bieden. Daarom zijn kinderopvangorganisaties inmiddels door de gemeente uitgedaagd om voorstellen te doen om dit in de toekomst te voorkomen. We willen graag dat minimaal 90% van de kinderen gebruik maakt van voor- en vroegschoolse educatie (peuteropvang). Dit betekent dat de diversiteit in de kinderopvang op Schouwen-Duiveland ook groter wordt. Kinderopvangorganisatie Kibeo wil zich daar ook in ontwikkelen door bijvoorbeeld instrumenten als 'Bzzzonder' en de 'Index voor Inclusie' in te zetten. Als we dit onderwerp op de Lokale Inclusie Agenda zetten, is dit niet langer alleen een zaak van Kibeo. Het is van belang dat gemeente, GGD en de kinderopvangorganisaties de handen ineen slaan om gezamenlijke acties te ondernemen.

5. **Versterking van de samenwerking tussen zorg en onderwijs**

Sinds kort bestaat de werkgroep 'Verbinding onderwijs, jeugd en opvang'. Waar het onderwijs niet altijd lukt om alle kinderen optimale ontwikkelkansen te bieden, lopen kinderen soms vast op school. Soms brengt dat flinke jeugdzorgvraagstukken met zich mee. Door jeugdhulp aan te sluiten op, of te verweven met onderwijs, ontstaan nieuwe kansen. Zo is er een ondersteuningsteam voor het primair onderwijs en kinderopvang in het leven geroepen. Ook is er een actielijn Zeelandbreed: 'Jeugdzorg en onderwijs verbonden'. Op deze manier willen we de mogelijkheden van scholen versterken om jongeren op het eiland te houden. En kan gezinnen veel ellende bespaard worden door preventief te werken. Gemeente Schouwen-Duiveland gaat aan de slag om mensen te betrekken bij deze werkgroep. Een specifiek agendapunt voor deze werkgroep is om ervoor te zorgen dat gelden, bestemd voor ondersteuning, ook daadwerkelijk ten goede van klas en kind komen. Gericht op het primaire onderwijsproces.

6. **We zetten in op talentontwikkeling buiten schooltijd**

Kinderen ontwikkelen hun talenten niet alleen op school. Nog meer dan op school zijn kinderen in hun vrije tijd bezig met dingen die ze graag doen. Daarmee ontwikkelen ze hun talenten verder en onderscheiden ze zich van anderen. Ze laten hun eigenheid zien. Maar niet ieder gezin op Schouwen-Duiveland heeft hier dezelfde mogelijkheden voor. Niet iedereen kan zich een club of vereniging, muzikles of naschoolse opvang veroorloven. En niet alle kindcentra bieden dezelfde ruimte en mogelijkheden. Daarmee bestaan ongelijke ontwikkelkansen voor kinderen op Schouwen-Duiveland. Daarom zetten we in op mogelijkheden om ook kinderen uit gezinnen met een smalle(re) beurs gelijke ontwikkelkansen te geven. De samenwerking tussen onderwijs en verenigingsleven is hiervan een belangrijk voorbeeld. Kinderen kunnen hierdoor op school kennismaken met allerlei sporten. Goede ondersteuning volgt ook vooral de interesses van kinderen, er is dus ruimte voor de vraag. We werken niet louter aanbodgericht.

'IEDEREEN IN SCHOUWEN-DUIVELAND HEEFT EEN BAAN, DIE HEM OF HAAR IN STAAT STELT EEN BETEKENISVOLLE ROL IN DE SAMENLEVING TE VERVULLEN.'

STIP OP DE HORIZON

Wat willen we bereiken als het gaat om de arbeidsmarkt op Schouwen-Duiveland? Dat er voor iedereen een mooie plek is op de arbeidsmarkt. Iedereen is welkom om binnen bedrijven en organisaties te komen werken. We zijn met z'n allen verantwoordelijk dat dit ook kan. Je kunt je talent ontwikkelen, zodat je via werk van betekenis kan zijn. En je het gevoel hebt dat je ertoe doet. Er is sprake van de juiste match tussen het talent van de werknemer en de maatschappelijke en economische doelstelling van het bedrijf (of organisatie). Werk moet lonen. Dus we gaan uit van betaald werk, zodat iedereen in het eigen levensonderhoud kan voorzien.

Een Schouwen-Duiveland zonder schotten en hokjes

We willen een Schouwen-Duiveland zonder schotten en hokjes die goede matches in de weg staan. Voor wie ondersteuning kan gebruiken, kijken we integraal naar alle thema's van het leven. En een goede balans tussen werk en privéleven. Zodat vraagstukken in bijvoorbeeld gezin en gezondheid een fijne werkplek niet in de weg staan. En mensen een optimale bijdrage kunnen leveren aan het bedrijf. Soms kan er privé bijvoorbeeld iets in de weg zitten om goed je werk te kunnen doen. De gemeente geeft het goede voorbeeld bij de invulling van inclusief werkgeverschap.

SUGGESTIES ACTIEPUNTEN

1. Ontschotten: de overgang van dagbesteding naar (beschut) werk vergemakkelijken

We gaan met aanbieders van dagbesteding in gesprek om de overgang van dagbesteding naar werk te vergemakkelijken. En belemmeringen in die overgang weg te nemen. Daarvoor doen we een onderzoek naar ervaren kansen en belemmeringen. Als gemeente, aanbieders van dagbesteding en inwoners maken we vervolgens samen een plan. In het project 'Simpel switchen in de participatieketen' werkt de Rijksoverheid ook samen met onder andere dagbestedingsaanbieders om het gemakkelijker te maken om vanuit een uitkering aan het werk te gaan. En later eventueel weer terug te vallen op de uitkering. Dit is ook wat we op Schouwen-Duiveland willen realiseren. Op de website van de Rijksoverheid staan een aantal tools waar we gebruik van kunnen maken. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet/vraag-en-antwoord/vragen-en-antwoorden-over-het-project-simpel-switchen-in-de-participatieketen>

Nieuw in de ontwikkeling is meer sturing op doelen en resultaten. Dat betekent dat bij het afgeven van een Wmo-indicatie voor dagbesteding concrete doelen, aansluitend bij de eigen interesses en talenten, worden gesteld door inwoner, zorgaanbieder en gemeente gezamenlijk.

2. Creëren van carrièreperspectieven en ontwikkelingsmogelijkheden voor iedereen

Iedereen heeft zijn of haar eigen route om werk te vinden op basis van eigen interesses en talenten. Daar willen we op Schouwen-Duiveland bij aansluiten. We willen uitgaan van een persoonlijke benadering in de arbeidstoeleiding. Uitgaan van wat de talenten van mensen zijn. Dit betekent iets voor de arbeidstoeleiding, en voor hoe bedrijven samenwerken om mensen een werkplek te bieden. Hier willen gemeente, inwoners en bedrijven graag een volgende stap in zetten. Er zijn al verschillende initiatieven die in deze richting wijzen. Mooie voorbeelden bij bedrijven. En de arbeidstoeleiding binnen Startbloq. Dit is een leerwerkbedrijf. We willen graag onderzoeken welke methodieken we

hierop zouden kunnen doorontwikkelen. Zodat koppelingen tussen werkgever en nieuwe werknemers gemakkelijker tot stand komen.

3. **Een actieplan voor de inclusieve arbeidsmarkt ontwikkelen**

Als Zeeuwse werkkamer, werkgevers, inwoners, UWV, het Werkgeversservicepunt (WSP), onderwijs, De Zuidhoek en gemeente is er een gezamenlijke visie en actieplan ontwikkeld gericht op een inclusieve arbeidsmarkt op Schouwen-Duiveland. Er wordt op dit moment ook regionaal samengewerkt aan een meerjarenvisie op dit gebied. Het doel is betaald werk voor alle Schouwen-Duivelanders. We laten ons inspireren door mooie voorbeelden en werkwijzen die zich al hebben bewezen. De inbreng die wij leveren op de regionale visie omvat punten op het gebied van de overgang van onderwijs naar werk, arbeidstoeleiding, een visie op de inzet van jobcoaching, snel vindbare loketfunctie en informatievoorziening, wegnemen van belemmerende regelingen en praktijken en brede beschikbaarheid van methodieken en middelen voor inclusief werkgeverschap.

4. **Versterken van het werkgeversservicepunt**

Om een inclusieve arbeidsmarkt te realiseren moet de ondersteuning aan werkgevers goed geregeld zijn. Het gaat erom dat het loket van het werkgeversservicepunt fysiek en online goed te vinden is. En dat informatie over regelingen snel voorhanden zijn, via één website, op 1 A4. Zo versimpelen we de informatiestroom. Ook halen we werkgevers de papierwinkel uit handen. En worden de instrumenten voor werkgevers regionaal op één lijn gebracht. Voordat we dit allemaal regelen gaan we uitgebreid in gesprek. Met werkgevers die al ver op weg zijn in het realiseren van een inclusieve werkvloer. En met werkgevers die aan het begin staan. Zo inventariseren we wat werkgevers nodig hebben om een inclusieve werkvloer te realiseren.

5. **Gemeente Schouwen-Duiveland versterkt haar eigen rol als inclusieve werkgever**

Het uitgangspunt voor de gemeente is voor elke werknemer een reguliere baan in een reguliere omgeving. Tijdens werving- en selectietrajecten hebben we oog voor diversiteit, hetgeen herkenbaar is in het personeelsbestand. Dit moet een afspiegeling van onze samenleving zijn. Mede vanwege de Wet banenafpraak voeren we gesprekken over een inclusief herontwerp van werkprocessen en wat 'jobcarving' en 'jobcreation' kunnen betekenen om dit mogelijk te maken. We zijn ook 'divers' bij het aangaan van arbeidsovereenkomsten met nieuwe medewerkers. Daarnaast versterken we ook de integratie van de teams van De Zuidhoek en de gemeente in de catering en de schoonmaak (facilitaire dienst) en het groenonderhoud (uitvoeringsbedrijf), zodat collega's gemengd zijn en in dienst van de gemeente zijn (plan van aanpak De Zuidhoek). Het is goed om de komende tijd met elkaar te gaan verkennen wat inclusief werkgeverschap zou moeten inhouden, wat mogelijk impliciet al gebeurt en hoe we vanuit een visie hier verder vorm aan kunnen geven. De afdeling P&O kan hierin een inspirerende functie hebben.

Inclusieve cultuur, vrije tijd en sport

5

'IEDEREEN VOELT ZICH GELIJKWAARDIG EN GEACCEPTEERD. MEEDOEN IN REGULIERE CLUBS EN VERENIGINGEN IS VANZELFSPREKEND. ER ZIJN GEEN FYSIEKE, SOCIALE OF FINANCIËLE BELEMMERINGEN MEER.'

STIP OP DE HORIZON

Inwoners van de gemeente Schouwen-Duiveland hebben een duidelijk beeld over wat zij in cultuur, vrije tijd en sport willen en/of kunnen bereiken. Het ervaren van volledige gelijkheid en acceptatie is de kern. In het dagelijks leven betekent het dat iedereen zich geaccepteerd voelt en kan deelnemen aan cultuur, vrije tijd en sport ongeacht culturele achtergrond, gender, seksuele voorkeur, inkomen, talent of beperking.

Jezelf laten zien zoals je bent en het delen van ervaringen staat ook op de stip op de horizon. Gemeente, organisaties en inwoners blijven werken aan bewustwording en beeldvorming. Als resultaat hebben culturele instellingen, clubs, verenigingen en de maatschappij in de brede zin een beeld van de diversiteit die er in de samenleving aanwezig is. Zo kunnen zij inspelen op wat er nodig is. Het doel is dat iedere inwoner van de gemeente mee kan doen. En op een spontane manier van cultuur, vrije tijd en sport kan genieten. Vanuit proefsporten of proeflessen kunnen kinderen en volwassenen op een laagdrempelige manier aansluiten bij clubs en verenigingen.

SUGGESTIES ACTIEPUNTEN

1. **Bewustwording creëren over fysieke, sociale en financiële toegankelijkheid in cultuur, vrije tijd en sport**

We geven zichtbaarheid aan het idee dat iedereen welkom is in clubs en organisaties van cultuur, vrije tijd en sport. We onderzoeken of een campagne hier een goed middel voor is en wat een goede manier is om elkaar te inspireren. Daarnaast delen we kennis, nieuws, mooie voorbeelden, methodieken en middelen en tips. Sportclubs, cultuur- en vrijetijdsorganisaties, SMWO Schouwen-Duiveland, Schouwen-Duiveland Vitaal, Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland en gemeente trekken hierin samen op.

2. **Ondersteunen van vrijetijdsorganisaties bij de vormgeving aan inclusieve clubs en verenigingen**

We ondersteunen clubs en verenigingen die inclusief willen worden. Dit omvat advies gericht op fysieke en sociale toegankelijkheid van accommodaties en sportvelden. Maar ook training, coaching in het leren omgaan met gemengde groepen en teams, gastvrijheid en signalering van problemen thuis. De buurtsportcoaches en de andere combinatiefunctionarissen (bijvoorbeeld cultuur) vervullen hier een belangrijke rol. Binnen de sport zetten we via Schouwen-Duiveland Vitaal in op een sportomgeving waarin iedereen wordt geaccepteerd. Dit doen we door bijeenkomsten te organiseren waarin een veilig sportklimaat wordt gestimuleerd. Samen naar een veiliger sportklimaat richt zich op het bevorderen van gewenst gedrag en het tegengaan van ongewenst gedrag (onder andere tegengaan van discriminatie en respectloos gedrag). Daarnaast zetten we een buurtsportcoach in om verenigingen te begeleiden op het didactische en sociaal-pedagogisch klimaat binnen hun club. Ook is het mogelijk om via het Lokaal Sportakkoord als sport- en beweegaanbieder sportservices aan te vragen. Deze kunnen specifiek gericht zijn op de ontwikkeling tot een inclusieve club. Hierbij is het mogelijk om gebruik te maken van specialisten van de sportbonden en provinciale sportservice organisaties (Sport Zeeland).

3. **Cultuur, sport en beweging inzetten op scholen om aan inclusie en bewustwording te werken**

Een goed middel is (S)Cool on Wheels, een programma van het Fonds Gehandicaptensport. Voor meer informatie over de actie georganiseerd door Kris van der Werve, zie het artikel Met een rolstoel scheuren over het schoolplein: Zo leren ze dat alles mogelijk is <https://www.pzc.nl/schouwen-duiveland/met-een-rolstoel-scheuren-over-het-schoolplein-zo-leren-ze-dat-alles-mogelijk-is~a78c8b4d/>

4. **Schouwen-Duiveland Vitaal en de acties uit Sportakkoord Zeeland uitvoeren**

Vanuit het programma Schouwen-Duiveland Vitaal voeren we met elkaar de acties uit rond inclusief sporten en bewegen uit het Sportakkoord 2019-2023 uit. Dat omvat het wegnemen van belemmeringen voor sport en bewegen, het verkleinen van gezondheidsverschillen en het vergroten van de participatie. Het Sportakkoord is Zeelandbreed en heeft voor Schouwen-Duiveland voor 2023 onder andere de volgende ambities:

- Er zijn in totaal 200 kinderen bereikt, die gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Naast de inzet die we reeds plegen voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur binnen het primair onderwijs, willen we ook gaan inzetten op de doelgroep 12-18 jaar binnen het voortgezet onderwijs.
- De succesvolle methodiek van de Zeeuwse Leefstijlroute wordt uitgeschreven en komt daarmee beschikbaar voor partners van het Zeeuws Sportakkoord. Via deze methodiek zijn meer mensen structureel gaan bewegen. Daarnaast richten we ons op ook inwoners die onvoldoende bewegen en nog niet tot nauwelijks deelnemen in de samenleving. De Zeeuwse Leefstijlroute wordt uitgebreid naar Oosterland.
- Er is een inclusieve promotiefilm ontwikkeld, die bijdraagt aan de positieve beeldvorming rond sporten en mensen met een beperking. In de film wordt zichtbaar dat mensen met een beperking sporten bij een reguliere sportvereniging/sportaanbieder.

- Kinderen/jongeren met een beperking hebben kennisgemaakt met verschillende sporten en zullen (waar mogelijk) doorstromen naar de reguliere sportvereniging. De sportvereniging krijgt ondersteuning om de kinderen/jongeren te integreren in de vereniging. Dit gebeurt vanuit een sportgroep die clinics volgt van sportverenigingen.
5. **Een beleidsregel Inclusie ontwikkelen voor subsidieverlening aan cultuur, vrije tijd en sport**
Deze gemeentelijke beleidsregel is gericht op subsidies voor activiteiten en evenementen van organisaties zonder winstoogmerk. Inclusie en toegankelijkheid betreft één van de subsidievoorwaarden. Naast beleidsregels omtrent subsidieverlening kan er ook aandacht worden geschonken aan het landelijk Stimuleringsbudget Inclusief Sporten en Bewegen.
 6. **Inclusief ontwerp en gastvrijheid van de horeca stimuleren**
Horeca, toerisme en gemeente werken samen om toegankelijke en gastvrije horeca te stimuleren. We investeren in gezamenlijke kennisontwikkeling. En organiseren een gedachtewisseling over hoe we door gezamenlijk op te trekken, benodigde aanpassingen eenvoudiger en goedkoper kunnen realiseren. Nieuwe horeca voldoet aan de drie B's: Bereikbaar, Betreedbaar, Bruikbaar. Medewerkers hebben oog voor diversiteit en gastvrijheid. Ook zijn afgelopen jaar de openbare toiletten in de binnenstad hersteld. Dat is een goede ontwikkeling. Van belang is dat er ook voldoende toegankelijke openbare toiletten zijn.

Wonen in een inclusieve buurt

6

'ALS ER GEEN SAAMHORIGHEID EN SAMENWERKING IS, IS ER GEEN BESTAANSRECHT VAN EEN GEMEENSCHAP.'

STIP OP DE HORIZON

'Schouwen-Duiveland wil een robuust eiland zijn, zelfredzaam, stoer en ondernemend. Waar kwaliteit van leven een grote rol speelt. Het niet gejaagde levensritme biedt ruimte om te genieten en te reflecteren. In onze gemeente is ten opzichte van de randstad nog ruimte, waardoor we aantrekkelijk zijn.' Uit: Tij van de Toekomst. Visie Schouwen-Duiveland 2011–2040.

Inclusief Ontwerpen

Met de gehele diversiteit aan inwoners, ondernemers, architecten, buurtinitiatieven, professionals, beleidsmakers het eiland vormgeven. Dat is wat we willen, komt naar voren tijdens de thematafel. Inclusief ontwerpen is werken aan sociale architectuur. Gebouwen, woningen en de openbare ruimte zo vormgeven dat er gebeurt wat je wilt dat er gebeurt. Op een drukke doorgaande weg is dat doorstroming. Op een plein kan jong en oud elkaar ontmoeten. Als inwoners, organisaties en gemeente willen we de pleinen, de bibliotheek, de kapper, de dokter, de winkels, het buurthuis en de scholen zo vormgeven dat zij elk hun eigen specifieke rol vervullen. Met zo min mogelijk deuren ertussen. Niet vijf functies clusteren in één gebouw, maar juist kleine voorzieningen aan een plein. 'En een bankje op het plein voor kletsverhalen.' Dan houd je de menselijke schaal aan.

Overall in en uit kunnen

Wil je elkaar ontmoeten, waar en wanneer jij dat wilt? Wil je student onder de studenten zijn? En ondernemer onder de ondernemers? Dan moet je zelfstandig overall kunnen komen en je overall kunnen verplaatsen. Inclusief ontwerp betekent ook vormgeven aan sociale gelijkwaardigheid en fysieke toegankelijkheid. Een stip aan de horizon is dat de we bij elke nieuwbouw, herstructurerings- of onderhoudsproject samen kijken hoe we die sociale en fysieke toegankelijkheid kunnen waarborgen. Het gaat om gebouwen en openbare buitenruimte, maar ook om toegankelijke dorps- en stadscentra, over de kinderkopjes heen.

Mobiliteit, je kunnen verplaatsen op tijdstip van eigen keuze, is daarnaast een voorwaarde om maatschappelijk mee te kunnen doen. Met eigen, gedeeld, of openbaar vervoer. Dat betekent dat er aandacht moet zijn om dat te garanderen.

Nieuwsgierig zijn naar iedereen, ook als je nieuw bent op het eiland

We willen een Schouwen-Duiveland dat open staat voor iedereen, ook als je nieuw bent op het eiland. Een statushouder vertelt:

"Het idee is dat nieuwkomers niet willen werken. Er zijn nieuwkomers die wel degelijk willen werken. Negatieve beeldvorming bevestigt het idee van het niet willen werken. Ik hoor vaak: "Jullie krijgen uitkeringen". Daarom is het goed dat mensen elkaar kennen. Een plek om elkaar te ontmoeten helpt om met elkaar in contact te komen."

Een eigen thuis

Elkaar ontmoeten vanuit een stevige basis. Een eigen plek, een eigen thuis, waarbij je zelf bepaalt waar en met wie je woont. Dat is voor iedereen belangrijk. Dan kun je meedoen en je eigen steentje bijdragen.

SUGGESTIES ACTIEPUNTEN

1. **Inclusief ontwerp en toegankelijkheid verankeren in leidraad en richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte (LIOR), gebouwen en woningen**

De komende tijd ontwikkelen we aanvullende richtlijnen voor de inrichting van openbare binnen- en buitenruimten en de bouw van woningen. Zodat zij toegankelijk en bruikbaar zijn voor iedereen. Ook worden volgens de woonvisie nieuwe woningen flexibel en levensloopbestendig gebouwd. Hier worden tussen ontwikkelaars, wooncorporaties en gemeente afspraken over gemaakt. Zodat ook mensen met een beperking er kunnen wonen. Een aantal gemeenten hebben al mooie voorbeelden ontwikkeld waar we gebruik van kunnen maken. www.toegankelijkenschouwenduiveland.nl is een mooie bron van informatie. Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland kan gevraagd en ongevraagd advies geven bij nieuwbouw. We stellen met elkaar vast welke aanvullende richtlijnen we gaan gebruiken (college), en verankeren deze richtlijnen vervolgens in onze werkwijzen. Heldere richtlijnen voor toegankelijkheid kunnen we bijvoorbeeld vinden op: www.batutrecht.nl. ITS heeft ook kwalitatief goede richtlijnen. Voor gebouwen geldt, dat we zorgen voor inclusief ontwerp van het gemeentelijk vastgoed. Ook maken we richtlijnen voor bestek, aanbesteding en vergunningverlening voor onder andere gebouwen.

2. **Een visie en actieplan maken voor inclusief ontwerp van de openbare ruimte**

Met het ontwerp van de openbare binnen- en buitenruimte kun je prachtige dingen doen om ontmoeting te stimuleren. Hoe kun je plekken van ondernemerschap bewust inrichten om ontmoeting voor elkaar te krijgen? De kapper, bibliotheek, winkel en buurthuis aan het plein. De mobiele vis-, ijs- of pizzakraam langs de dorpen. De koffietafel bij de bakker of in de supermarkt. Een stationshuiskamer op het busstation. Daar willen we als inwoners, organisaties en gemeente graag aan werken. Daarnaast kunnen we mooie aantrekkelijke plekken in de buitenruimte creëren waar iedereen graag komt. Tafels of bankjes in het park of aan het water, boeken- of zadenruilkasten, schaak- en speelplekken, een

trapveldje, GPS-wandelroutes, fitnessstuinen voor 0-100 jaar, pluk- en moestuinen voor iedereen of een podium in het park. We ontwikkelen hiervoor een gezamenlijk visie- en actieplan met een afspiegeling aan inwoners en organisaties in de gemeente. Zodat de plekken voor iedereen aantrekkelijk en toegankelijk zijn.

3. **Ontmoetingsmomenten creëren tussen culturen, leeftijden, levensvisies, genders, seksuele voorkeuren, oude en nieuwe Schouwen-Duivelanders**

Een culturele markt, een feest voor het gehele dorp, aantrekkelijke plekken waar je laagdrempelig binnen kunt lopen. We willen dat iedereen zich gewaardeerd en geaccepteerd voelt op Schouwen-Duiveland. Daarom maken we een prioriteit van ontmoeting. In de bibliotheek kan dat. In ontmoetingsruimten in grote appartementsgebouwen en gezamenlijke tuinen, zoals De Doelentuin. Of tijdens buurtfeesten, initiatieven en evenementen. Ook willen we de dorps- en buurthuizen op Schouwen-Duiveland hier nog meer voor in zetten. Zodat dit plekken zijn die aantrekkelijk zijn voor iedereen. Het project 'Thuis in je dorpshuis' is hierin een goede stap. Daarnaast willen we inwonersinitiatieven stimuleren die deze ontmoeting mogelijk maken. Goede communicatie kan zo worden ingezet zodat ontmoeting tussen culturen, leeftijden en achtergronden wordt versterkt. Dat kan door gebruik te maken van teksten en beelden die een inclusieve samenleving op Schouwen-Duiveland zichtbaar maken. De gemeentelijke organisatie en partners zullen deze kans pakken om de beweging richting de inclusieve samenleving te versterken.

4. **Mensen die eenzaam zijn actief opzoeken en achter de voordeur een band opbouwen**

Een waardevolle rol in de samenleving vervullen, kan mensen helpen om uit diepe eenzaamheid te komen. Kleine buurtinitiatieven en telefooncirkels kunnen ook een mooie bijdrage zijn. Je blijft echter altijd mensen houden, die moeilijk hun huis uitkomen. Hier helpt het om mensen actief op te zoeken, en achter de voordeur een band op te bouwen. De professional of een getrainde inwoner kan het eerste contact leggen. Daarna kan iemand uit de buurt een duurzaam contact onderhouden.

5. **Aan de slag met het slim mobiliteitsplan voor iedereen**

De provincie, SMWO en SD Op Weg zijn bezig om alle vervoersmogelijkheden samen te brengen, zodat iedereen op tijdstip van eigen keuze van A naar B komt. Om het flexibele netwerk op te bouwen dat hiervoor nodig is, doen zij onderzoek naar kleine mobiliteitsinitiatieven. Zoals de schoolbus Zonnemaire, het vrijwilligersvervoer in Haamstede, slimme deelfietsen en e-deelauto's in Vlissingen, Middelburg en Schouwen-Duiveland, Thover op Tholen, Max Mobiel in Terneuzen en de Ontmoetingsbus Reimerswaal en toeristische initiatieven. Ieder concept speelt in op een specifieke reisbehoefte in een bepaalde regio. Vanuit een 'Living lab' kunnen, met steun van de overheid, ook nieuwe kleinschalige projecten worden geholpen om op te starten.

6. **We maken het centrum van Zierikzee voor iedereen bereikbaar op tijdstip van eigen keuze**

Met elkaar zoeken we naar een oplossing om het Havenplein bereikbaar te maken voor mensen met een mobiliteitsbeperking op tijdstip van eigen keuze. Ook maken we een inventarisatie van de plekken waar de kinderkopjes de toegankelijkheid in de weg liggen. Criterium is of alle voorzieningen voor iedereen goed bereikbaar zijn. Waar nodig realiseren we aanpassingen, geheel in lijn met het historische karakter van de binnenstad.

Inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn

7

'IN EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING KAN IEDEREEN EEN LEVEN OPBOUWEN ONDER EIGEN REGIE, NET ZOALS IEDER ANDER DAT KAN OP SCHOUWEN-DUIVELAND. MET GEBRUIK VAN REGULIERE PLEKKEN WAAR IEDEREEN GRAAG KOMT.'

STIP OP DE HORIZON

Stel, over tien jaar, hoe zou inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn eruit zien op Schouwen-Duiveland? Wat hebben we dan bereikt? We hebben als inwoners, zorg- en welzijnsorganisaties, clubs, onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente een gezamenlijke visie op de inclusieve samenleving ontwikkeld. En een bijbehorend actieplan geformuleerd. Het gaat erom dat iedereen optimaal mee kan doen op de reguliere school, de reguliere arbeidsmarkt, thuis, in vrije tijd en in de buurt. In een inclusieve samenleving ziet ondersteuning, zorg en welzijn er anders uit dan nu. Iedereen kan een leven opbouwen onder eigen regie, op basis van eigen interesses en talenten. Net zoals ieder ander dat kan op Schouwen-Duiveland. Met gebruik van reguliere voorzieningen waar iedereen graag komt.

Ondersteunen daar waar de mensen zijn

De ondersteuning die we geven is integraal, over alle levensterreinen heen. Ze komt naar de mensen toe, in plaats van dat inwoners naar specialistische ondersteuning toe moeten komen. We geven die ondersteuning die nodig is om optimaal te functioneren. Thuis, op het werk, op school, bij het vormgeven van relaties, op de club of vereniging of in de buurt. Inwoners die dat willen, kunnen deze ondersteuning zelf inkopen met behulp van het persoonsgebonden budget (pgb). Hierbij kijken we ook steeds hoe burens, collega's, of medestudenten elkaar op een wederkerige wijze kunnen ondersteunen. Op dit moment zijn er al kleine pareltjes, op scholen, kinderdagverblijven en bedrijven, die hier op mooie wijze vorm aan geven.

Inclusief wonen

In je eigen buurt kunnen blijven wonen en zelf kiezen waar en met wie je woont? Ook als je veel ondersteuning nodig hebt, omdat je heel oud bent, een beperking, of psychische problematiek hebt? Dat is waar we naar streven. Zo blijft het sociale netwerk van mensen in stand, en hebben inwoners minder kans om er alleen voor te komen te staan. We willen mooie voorbeelden in kaart brengen waarin inwoners op deze manier met ondersteuning in de wijk wonen en een eigen leven opbouwen. Daarnaast willen we uitstroming bevorderen van wonen bij een zorgorganisatie, naar gemengd wonen in de buurt. Met een zachte landing in de wijk. We ontschotten financiële middelen en geven geldstromen zodanig vorm dat zij maximale ondersteuning bieden. Inwoners, organisaties en gemeente trekken samen op om dat voor elkaar te krijgen.

SUGGESTIES ACTIEPUNTEN

1. Een gezamenlijke visie op inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn en een bijbehorend actieplan ontwikkelen

Inwoners, zorg- en welzijnsorganisaties, clubs, arbeidsmarkt, scholen en gemeente trekken hierin samen op. Bij de vormgeving aan de ondersteuning is de volgende vraag steeds leidend: 'Wat heb jij nodig om optimaal deel te kunnen nemen aan de samenleving?' Zelf kiezen waar en met wie je woont, welke opleiding je volgt, welk werk je doet, hoe je je huishouden organiseert en hoe je je vrije tijd besteedt, dat is de basis. Het gaat erom dat je op gelijke voet met anderen je leven kunt vormgeven. Dat jij kunt bloeien. En dat de organisatie waar je ondersteuning van krijgt dat optimaal ondersteunt, maar

zelf op de achtergrond blijft. Zodat jij helemaal jezelf kunt zijn. Met alle zorgorganisaties gaan we het avontuur aan om dat voor elkaar te krijgen. In het actieplan hebben we oog voor hoe we beschikbare middelen en geldstromen zo kunnen organiseren dat een inclusief leven wordt bevorderd. Belangrijke stappen in deze ontwikkeling zijn al de inzet op vindbaarheid en herkenbaarheid van onafhankelijke cliëntondersteuning en het project 'Meedenkers'. Ook heeft, mede als gevolg van de pandemie, de ontwikkeling van digitaal contact een vlucht genomen. Ouderen met geheugenproblemen houden bijvoorbeeld contact met hun familie en vrienden door middel van een tablet.

2. **Het bevorderen van een open gesprek door inwoners, clubs, scholen en bedrijven over problemen thuis**

Er wordt nog te weinig gesignaleerd rondom alcohol en drugs, seksualiteit, huiselijk geweld, armoede en zelfdoding. Het lijkt of de samenleving te vaak wegkijkt. We willen hierover als samenleving in gesprek en de krachten bundelen. We willen vrijwilligers van clubs, verenigingen en scholen trainen om het gesprek aan te gaan, moeilijke dingen bespreekbaar te maken en/of problemen te signaleren. Hier zijn in andere gemeenten al trainingen voor ontwikkeld. Onderzocht wordt ook hoe we het gesprek kunnen aangaan over moeilijke onderwerpen op Schouwen-Duiveland. Voor scholen, kerken en verenigingen zou daar een mooie rol kunnen liggen. Op een manier dat er oor is voor de vraagstukken waarmee jongeren en gezinnen worstelen. Mogelijk kunnen we in dat kader themamiddagen organiseren over specifieke onderwerpen. Het stimuleren van een open gesprek draagt bij aan een samenleving waar alle inwoners zich welkom voelen en kunnen meedoen. En waar problemen niet onnodig ernstig worden.

3. **Mooie voorbeelden verspreiden van inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn**

Er zijn al enkele mooie voorbeelden van een inclusieve wijze van ondersteunen op het eiland. We brengen geleerde lessen in kaart en verspreiden ze om ervan te leren. We zoeken daarbij bewust naar voorbeelden waarin we inzichten kunnen vinden om de aandachtspunten aan te pakken.

4. **We bevorderen inclusief wonen op Schouwen-Duiveland**

We stimuleren gemengde woonprojecten, zelfstandig wonen, en het wonen in kleine groepen van niet meer dan vier à vijf mensen bij elkaar. Wereldwijd blijkt dat zelfstandig wonen, of samenwonen met niet meer dan vier à vijf mensen bij elkaar, de grootste kansen op een inclusief leven midden in de samenleving geeft. Gaan er meer dan zes mensen bij elkaar wonen? Dan hebben huisgenoten en professionals de neiging om zich vooral op de eigen woongroep te richten, en minder contacten aan te gaan met mensen van buiten de woongroep. Inclusief en gemengd wonen geeft de meeste kansen op inclusie. Er zijn landen die het wonen met ondersteuning in dit soort kleine groepen daarom wettelijk hebben vastgelegd. Op Schouwen-Duiveland bevorderen we uitstroom naar zelfstandig wonen, eventueel met ondersteuning, in de pilot 'Weer Thuis'.

Hiervoor zetten we onafhankelijke cliëntondersteuning in. We oriënteren ons daarnaast op de mogelijkheid om gemengde woonprojecten te ontwikkelen op gewaardeerde plekken op Schouwen-Duiveland. Hier wonen mensen met en zonder ondersteuning vanuit de Wmo/Wlz door één zorgorganisatie.

5. **Specialistische ondersteuning komt naar de mensen toe, in plaats van andersom**

Inwoners krijgen ondersteuning thuis, in de buurt, op school, op het werk, bij het aangaan van vriendschappen en relaties, of op de club of vereniging. Waar mogelijk wordt voorkomen dat mensen uit hun dorp of stad moeten verhuizen zonder dat zij dit willen. Onder de noemer 'Geen kind de wijk uit!' Of 'Kleinschalige ondersteuning in de buurt' gaan we onderzoeken wat daarvoor nodig is en ontwikkelen we een actieplan. We kunnen daarbij gebruik maken van mooie voorbeelden elders uit Nederland. We kijken hoe we dingen slim kunnen combineren en organiseren. Soms kan dat betekenen dat we een ondersteuningspost in het dorp maken. Waar mensen even binnen kunnen lopen, of op afroep dagelijkse ondersteuning kunnen krijgen. Zo'n post in de buurt maakt het voor sommige mensen mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen. Soms betekent het dat we een heel gezin 24/7 ondersteunen. En voorkomt dit dat het gezin uit elkaar valt en terug moet vallen op veel duurdere ondersteuning. Soms betekent het dat vier à vijf ouderen met elkaar in een huis wonen en daar ondersteuning krijgen.

6. **Het verder toegankelijk maken van communicatie en dienstverlening van gemeente Schouwen-Duiveland**

We slaan verder de weg in van het volledig toegankelijk maken van alle communicatiemiddelen, brieven, social media, en websites van gemeente Schouwen-Duiveland. We maken werk van het schrijven van begrijpelijke taal door training te organiseren en een toolbox beschikbaar te stellen. Ook kijken we hoe we gebruik kunnen maken van beeldmateriaal om inclusieve beeldvorming te bevorderen. Door culturen, inwoners uit dorp en stad, mensen met en zonder beperking in gewaardeerde rollen te plaatsen. We zetten communicatie in als veranderstrategie richting een inclusieve samenleving. Daarom geven we onze campagnes bewust vorm. We beelden mensen niet af als afhankelijke zorgontvangers, maar als inwoners die stevig midden in het leven staan.

7. **Een inspirerend perspectief ontwikkelen op jong zijn op Schouwen-Duiveland**

Tijdens de interviews hebben we naar verhouding te weinig positieve verhalen gehoord over jong zijn en opgroeien op Schouwen-Duiveland. Als je als jongere of volwassene hier geen positief beeld van hebt, tegen welke achtergrond geef je als jongere dan je leven vorm? Het is van belang dat inwoners, jong en oud, gezamenlijk gaan werken aan een inspirerende visie met een inspirerend perspectief. Jongeren, clubs en verenigingen, scholen en jongerenwerkers kunnen hier het voortouw in nemen.

Bijlage 1: Suggesties actieplan

INCLUSIEF ONDERWIJS

Actiepunt	1. Kennisontwikkeling over inclusief onderwijs. 2. Gestructureerd werken aan bewustwording over inclusief onderwijs.
Stappen	• Gedachtenwisseling inclusie in het onderwijs in kader van Lokale Educatieve Agenda (LEA). • Scholen, leerlingen, ouders en gemeente gaan in gesprek over de waarde van inclusief onderwijs. • Inventarisatie van behoefte aan kennis over inclusief onderwijs bij leerkrachten en schoolbestuurders. • Gezamenlijk ontwikkelen en uitvoeren plan kennisontwikkeling inclusief onderwijs. • In gesprek gaan met ouders over opgroeien en leren met een diversiteit aan kinderen. • Met Zeeuwse en Rotterdamse Pabo's en leraren in gesprek over inclusief onderwijs in het curriculum voor toekomstige leerkrachten. • Hogescholen doen onderzoek naar inclusief onderwijs op onze scholen.
Tijdspad	Start: voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Scholen, schoolbesturen, samenwerkingsverbanden, leerlingen, ouders, gemeente, kenniswerkers, jeugdhulp.

Actiepunt	3. Drie scholen op het eiland gaan met inclusief onderwijs aan de slag.
Stappen	• Werven van drie scholen. • Inventariseren van mooie voorbeelden van binnen en buiten Schouwen-Duiveland. Deze kennis delen onder de scholen. • Inventarisatie per school: wat gaat al goed/mooie voorbeelden? Waar liggen nog ontwikkelkansen? Benoemen van actiepunten per school. • Uitvoeren van actiepunten. • Inventarisatie en verspreiding geleerde lessen. • Evaluatie. • Benoemen vervolgstappen.
Tijdspad	Start: voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Scholen, ouders, leerlingen, Kind op 1, Pieter Zeeman, beleidsmedewerkers onderwijs, jeugdhulp.

Actiepunt	4. Organiseren van voorschools onderwijs óp het eiland.
Stappen	• Kinderopvangorganisaties hebben voorstellen gedaan om alle kinderen ontwikkelingskansen te bieden op het eiland. • Specialistische ondersteuning wordt ingezet op de kinderopvang, zodanig dat kind en omgeving optimaal kunnen functioneren/leren.
Tijdspad	Gestart in voorjaar 2020. Evaluatie en vervolg: najaar 2022.
Betrokkenen	Kinderopvangorganisaties, gemeente, jeugdzorgorganisaties.

Actiepunt	5. Versterking van de samenwerking tussen zorg en onderwijs.
Stappen	• Start werkgroep 'Verbinding onderwijs, jeugd en opvang'. • Start ondersteuningsteam primair onderwijs en kinderopvang.
Tijdspad	Gestart in voorjaar 2020. Evaluatie en vervolg: najaar 2022.
Betrokkenen	Onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp, gemeente.

Actiepunt	6. We zetten in op talentontwikkeling buiten schooltijd.
Stappen	• Samenwerking tussen onderwijs en verenigingsleven versterken.
Tijdspad	Gestart in voorjaar 2020. Evaluatie en vervolg: najaar 2022.
Betrokkenen	Sportverenigingen, cultuurorganisaties, beleidsmedewerkers gemeente.

INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT

Actiepunt	1. Ontschotten: de overgang van dagbesteding naar (beschut) werk vergemakkelijken. 2. Creëren van carrièreperspectieven en ontwikkelingsmogelijkheden voor iedereen.
Stappen	- Een actieplan ontwikkelen en uitvoeren om: - Een integrale werkwijze te verankeren in de arbeidstoeleiding gericht op de bijdrage van de persoon op basis van zijn of haar talenten. Een brug bouwen voor mensen tussen wal en schip. Wmo casusregisseurs en klantmanagers werk werken hierin samen. - Het breed offensief te benutten en simpel overstappen toe te passen. - Vergoeding voor bijverdienen mogelijk te maken.
Tijdspad	Start: voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Jeugd/Wmo casusregisseurs, klantmanagers werk, werkgevers, zorgorganisaties, beleidsmedewerkers, academie voor zelfstandigheid.

Actiepunt	3. Een actieplan Inclusieve arbeidsmarkt ontwikkelen. 4. Versterken werkgeversservicepunt.
Stappen	- Door de Zeeuwse werkkamer, werkgevers, inwoners, UWV, het Werkgeversservicepunt (WSP), onderwijs, Zuidhoek en gemeente is een gezamenlijke visie en actieplan ontwikkeld gericht op een inclusieve arbeidsmarkt op Schouwen-Duiveland. - Regionale samenwerking aan een meerjarenvisie op dit gebied. Als Schouwen-Duiveland leveren we input op het gebied van de overgang van onderwijs naar werk, arbeidstoeleiding, de inzet van jobcoaching, snel vindbare loketfunctie en informatievoorziening, wegnemen van belemmerende regelingen en praktijken en brede beschikbaarheid van methodieken en middelen voor inclusief werkgeverschap.
Tijdspad	Gestart in najaar 2020. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	Zeeuwse werkkamer, werkgevers, inwoners, UWV, het Werkgeversservicepunt (WSP), onderwijs, De Zuidhoek en beleidsmedewerkers werk en inkomen.

Actiepunt	5. Gemeente Schouwen-Duiveland versterkt haar eigen rol als inclusieve werkgever.
Stappen	- We verkennen met elkaar wat inclusief werkgeverschap zou moeten inhouden, wat impliciet al gebeurt en hoe we vanuit een visie hier verder vorm aan kunnen geven (ontwikkelen actieplan). - We onderzoeken wat inclusief herontwerp van werkprocessen, 'jobcarving' en 'jobcreation' kunnen betekenen.
Tijdspad	Gestart in najaar 2020. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	P&O, directie, teams gemeentehuis, De Zuidhoek, klantmanagers werk.

INCLUSIEVE CULTUUR, VRIJE TIJD EN SPORT

Actiepunt	1. Bewustwording creëren over fysieke, sociale en financiële toegankelijkheid in cultuur, vrije tijd en sport. 2. Ondersteunen van vrijetijdsorganisaties bij de vormgeving aan inclusieve clubs en verenigingen. 3. Cultuur, sport en beweging inzetten op scholen om aan inclusie en bewustwording te werken.
Stappen	• We onderzoeken of een campagne hier een goed middel voor is. • We stemmen af wat een goede manier is om elkaar te inspireren, kennis, nieuws, mooie voorbeelden, methodieken en middelen en tips te delen. • We ondersteunen clubs en verenigingen die een inclusieve club willen worden met advies, training, en coaching in het omgaan met gemengde groepen, gastvrijheid en het gesprek openen over problemen thuis. • Organiseren van bijeenkomsten over een veilig sportklimaat. • We zetten sport, kunst en beweging in op scholen om aan inclusie en bewustwording te werken bij kinderen en leerkrachten op scholen. (S)Cool on Wheels kan hier een mooi middel voor zijn. • Bovenstaande stappen realiseren we door middel van een beknopt actieplan.
Tijdspad	Start: voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Cultuur-, sport- en vrije tijdsorganisaties, SMWO, Schouwen-Duiveland Vitaal, Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland, gemeente.

Actiepunt	4. Schouwen-Duiveland Vitaal en de acties uit Sportakkoord Zeeland uitvoeren.
Stappen	• Er zijn in totaal 200 kinderen bereikt, die gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Ook binnen doelgroep 12-18 jaar in het voortgezet onderwijs. • De succesvolle methodiek van de Zeeuwse Leefstijlrouten wordt uitgeschreven en komt daarmee beschikbaar voor partners van het Zeeuws Sportakkoord. Via deze methodiek zijn meer mensen structureel gaan bewegen. Daarnaast richten we ons op ook inwoners die onvoldoende bewegen en nog niet tot nauwelijks deelnemen in de samenleving. De Zeeuwse Leefstijlrouten wordt uitgebreid naar Oosterland. • Er is een inclusieve promotiefilm ontwikkeld, die bijdraagt aan de positieve beeldvorming rond sporten en mensen met een beperking. In de film wordt zichtbaar dat mensen met een beperking sporten bij een reguliere sportvereniging/sportaanbieder. • Kinderen/jongeren met een beperking hebben kennisgemaakt met verschillende sporten en zullen (waar mogelijk) doorstromen naar de reguliere sportvereniging. De sportvereniging krijgt ondersteuning om de kinderen/jongeren te integreren in de vereniging. Dit gebeurt vanuit een sportgroep die clinics volgt van sportverenigingen.
Tijdspad	Gestart in najaar 2019. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	Gemeente, Radar, Fysant, GV Deltasport, SMWO, Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland en SV Duiveland.

Actiepunt	5. Een beleidsregel Inclusie ontwikkelen voor subsidieverlening aan cultuur, vrije tijd en sport.
Stappen	• Een goed voorbeeld van een dergelijke beleidsregel is beschikbaar. • Onderzocht moet worden of en hoe deze beleidsregel toegevoegd of geïntegreerd kan worden aan het huidig subsidiebeleid.
Tijdspad	Start: voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Gemeente.

Actiepunt	6. Inclusief ontwerp en gastvrijheid van de horeca stimuleren.
Stappen	• Een gedachtewisseling organiseren over hoe we door gezamenlijk op te trekken, benodigde aanpassingen eenvoudig en goedkoop kunnen realiseren. • Inventarisatie benodigde kennis en kanalen. • Richtlijnen ontwikkelen: nieuwe Horeca voldoet aan de drie B's: Bereikbaar, Betreedbaar, Bruikbaar. • Realisatie toegankelijke openbare toiletten in stads- en dorpskernen.
Tijdspad	Start: najaar 2019. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	Horeca, toerisme en gemeente.

WONEN IN EEN INCLUSIEVE BUURT

Actiepunt	1. Inclusief ontwerp en toegankelijkheid verankeren in leidraad en richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte (LIOR), gebouwen en woningen. 2. Een visie en actieplan maken voor inclusief ontwerp van de openbare ruimte.
Stappen	• De komende tijd ontwikkelen we aanvullende richtlijnen voor de inrichting van openbare binnen- en buitenruimten en de bouw van woningen. • Vaststellen richtlijnen inclusief ontwerp inrichting openbare ruimte (LIOR) gebouwen en woningen. • Verankering inclusief ontwerp en toegankelijkheid in leidraad (LIOR) en draaiboeken projecten. • Inclusief ontwerp en toegankelijkheid worden meegenomen in initiatiefase projecten (projectinitiatieformulier). • We nemen architecten en ontwikkelaars mee in deze werkwijze. • Volgens de woonvisie worden de nieuwe woningen flexibel en levensloopbestendig gebouwd. Hier worden tussen ontwikkelaars, wooncorporaties en gemeente afspraken over gemaakt. Zodat ook mensen met een beperking er kunnen wonen. • Inspirerende toolbox en workshop inclusief ontwerp gemeentehuis.
Tijdspad	Gestart in najaar 2021. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	Gemeente, Zeeuwlant, projectontwikkelaars, architecten, aannemers, Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland, inwoners.

Actiepunten	3. Ontmoetingsmomenten creëren tussen culturen, leeftijden, levensvisies, genders, seksuele voorkeuren, oude en nieuwe Schouwen-Duivelanders. 4. Mensen die eenzaam zijn actief opzoeken en achter de voordeur een band opbouwen.
Stappen	• Een project om Assets Based Community Development (ABCD) in te zetten voor communitybuilding in stad en dorpen. Inclusief training en scholing. ABCD is een manier om relaties en netwerken in buurten op te bouwen om mensen te activeren en daarmee sociale verandering tot stand te brengen. • Het opzetten van een plan om de krachten te bundelen en mensen actief op te zoeken achter de voordeur. Op basis van een analyse wordt een keuze gemaakt waar als eerste mee wordt gestart. • We willen ook de dorps- en buurthuizen op Schouwen-Duiveland inzetten voor de ontmoeting. Plekken die aantrekkelijk zijn voor iedereen. Het project 'Thuis in je dorps huis' is hierin een goede stap.
Tijdspad	Start: Training ABCD met concept plan maken in voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	SMWO, beheerders buurt- en dorps huizen, gemeente, andere geïnteresseerde professionals en organisaties, waaronder de kerken.

Actiepunt	5. Aan de slag met het slim mobiliteitsplan voor iedereen.
Stappen	• Inclusief ontwerp en toegankelijkheid worden volledig geïntegreerd in het plan van SD Op Weg. • Een visie ontwikkelen op inclusief vervoer met de werkgroep Schouwen-Duiveland Inclusief en opnemen in slim mobiliteitsplan.

Actiepunt	5. Aan de slag met het slim mobiliteitsplan voor iedereen.
Tijdspad	Is gestart najaar 2021. Evaluatie en vervolg: voorjaar 2023.
Betrokkenen	SD Op Weg met de deelnemende initiatieven, gemeente, SMWO, Provincie Zeeland, OV stakeholders in de provincie.

Actiepunt	6. We maken het centrum van Zierikzee voor iedereen bereikbaar op tijdstip van eigen keuze.
Stappen	• We zoeken naar een oplossing om het Havenplein bereikbaar te maken voor mensen met een mobiliteitsbeperking op tijdstip van eigen keuze. • Er is in beeld gebracht welke oversteken voor gebruikers van rollators, rolstoelen en scootmobielen toegankelijker gemaakt moeten worden. Hier is een uitbreidingsinvestering voor aangevraagd om dit aan te kunnen pakken. • We maken een inventarisatie in het historische centrum van de plekken waar de kinderkopjes de toegankelijkheid in de weg liggen. • Waar nodig en mogelijk realiseren we aanpassingen, geheel in lijn met het historische karakter van de binnenstad.
Tijdspad	Gestart in najaar 2021. Evaluatie en vervolg: najaar 2022.
Betrokkenen	Gemeente en Platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland.

INCLUSIEVE ONDERSTEUNING, ZORG EN WELZIJN

Actiepunten	1. Een gezamenlijke visie op inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn en een bijbehorend actieplan ontwikkelen. 2. Het bevorderen van een open gesprek door inwoners, clubs, scholen en bedrijven over problemen thuis. 3. Mooie voorbeelden verspreiden van inclusieve ondersteuning, zorg en welzijn. 4. We bevorderen inclusief wonen op Schouwen-Duiveland. 5. Specialistische ondersteuning komt naar de mensen toe, in plaats van andersom. 6. Het verder toegankelijk maken van communicatie en dienstverlening van gemeente Schouwen-Duiveland.
Stappen	- Als inwoners, zorgorganisaties en gemeente ontwikkelen we een visie ontwikkelen op zorg en welzijn in een inclusieve samenleving. Dat gebeurt met een inclusieve vertegenwoordiging per gebied. - Mooie voorbeelden van ondersteuning gericht op de inclusieve samenleving verspreiden, om zowel zorg als welzijn te inspireren. Om inwoners te stimuleren open het gesprek aan te gaan over problemen en snel de juiste ondersteuning te zoeken, ook als je familielid bent van iemand die ondersteuning nodig heeft (gemakkelijker hulp vragen). - Het gesprek over moeilijke dingen openen, taboes doorbreken. Ook door middel van creatieve gespreksvormen, cultuur en theater. Hierin ook samen optrekken met de verenigingen, scholen en de kerken. - Folders verspreiden om de mogelijkheden van ondersteuning onder de aandacht te brengen. Een toer van de gemeente langs inwoners en organisaties. Zorg- en welzijnsorganisaties en gemeente trekken hierin samen op. De info bereikt ook mensen die laaggeletterd/analfabeet zijn. - Verankering visie en actieplan in subsidies en aanbestedingen, monitoring.
Tijdspad	Start: najaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Zorgorganisaties, gemeente, inwoners, scholen, verenigingen, kerken, GGD en CZW.

Actiepunt	7. Een inspirerend perspectief ontwikkelen op jong zijn op Schouwen-Duiveland.
Stappen	Samen met jongeren, hun ouders, andere volwassenen, scholen, clubs en organisaties een visie en actieplan maken over jongeren als medemakers van het eiland. Hiervoor zetten we creatieve kunst en gespreksvormen in. Jongeren en betreffende organisaties zetten een beweging op om dit inspirerende perspectief waar te maken. Geleid door de ideeën van de jongeren zelf. Bijvoorbeeld door creatieve projecten op te starten waarmee de visie gelijk in praktijk kan worden gebracht.
Tijdspad	Start: voorjaar 2022. Evaluatie en vervolg: najaar 2023.
Betrokkenen	Jongeren, ouders, scholen, clubs en vrije tijdsorganisaties, jongerenwerkers, gemeente en jeugdhulp.

Laan van St. Hilaire 2
4301 SH Zierikzee

Postadres:
Postbus 5555
4300 JA Zierikzee

T (0111) 452 000

gemeente@schouwen-duiveland.nl
www.schouwen-duiveland.nl